

نقش بسترها و فرایندهای اجتماعی در هویت یابی کودکان (خانواده، سیره رضوی و...)

زینت ارمغان

دکترای جامعه شناسی

z.armaghan@yahoo.com

چکیده

فرزند از ارزشمندترین نعمت های الهی است که خداوند متعال از روی فضل و لطف خود به انسانها هدیه می کند. داشتن فرزند و تلاش در جهت تربیت نسلی صالح با حفظ هویت، مورد نظر خانواده و سیره رضوی است. هدف تحقیق حاضر "نقش بسترها و فرایندهای اجتماعی در هویت یابی کودکان (خانواده، سیره رضوی و...)" و در پی پاسخگویی علمی بر اساس مبانی دینی، روانشناختی به این سوال است: که آیا نظام الگویی سیره رضوی پاسخگوی نیازهای خانواده ها می باشد؟ در این مقاله از روش تحلیل اسنادی و کتابخانه ای بهره برده و نقش فرایندهای اجتماعی و هویت و فرایند هویت یابی کودکان (خانواده و سیره رضوی و...) مورد بررسی قرار گرفته است. هم چنین تحقیقی به صورت پیمایشی و با ابزار پرسش نامه در بین نوجوانان سال اول متوسطه شهر مشهد انجام گرفت. روش نمونه گیری تصادفی و حجم نمونه ۳۹۵ نفر می باشد. مهم ترین یافته های تحقیق بیانگر ارتباط بین الگوپذیری نوجوان از خانواده می باشد. دیگر یافته های تحقیق نشان دهنده ارتباط بین نهادینه سازی ارزشهای منبعث از سیره رضوی که مشحون از رهنمودهایی برای تربیت فرزندان و حفظ هویت ایرانی - اسلامی است و الگوپذیری نوجوان از محیط پیرامونی به ویژه خانواده است. در اسلام هم به ضرورت هویت یابی کودکان بسیار اهمیت داده شده است. زیرا انسان، مستعد اتصاف به همه اوصاف و کمالات الهی می باشد و این جز با تربیت صحیح محقق نمی شود. سیره عملی امام رضا در نحوه برخورد با فرزند، محبت نسبت به او، احترام به فرزند، تشویق، و... الگویی زنده برای تمام خانواده ها واسوه حسنه می باشد.

کلید واژه ها: روش های تربیتی، خانواده، سیره رضوی، هویت یابی.

مقدمه

تأثیرات شگرف خانواده بر حفظ هویت کودکان و نوجوانان، امری بدیهی است که هم به تجربه معلوم می شود و هم در مورد آن اجماع کلی وجود دارد. با وجود بداهت نقش مهم خانواده در هویت یابی، این موضوع از لحاظ حقوقی با چالش های اساسی مواجهه است. درباره جایگاه خانواده در تعلیم و تربیت، به خصوص در آموزش رسمی، دیدگاههای مختلفی وجود دارد (علم الهدی، ۱۳۹۱، ص ۵۵۰). درباره نظام خانواده و شکل گیری و اهمیت آن رهنمودهای فراوانی در متون دینی ما - اعم از کتاب و سنت وارد شده است. خانواده جدای از جامعه نیست و ائمه بزرگوار شیعه در طول زندگی پر بار خویش در باب مسائل گوناگون و روزمره زندگی مردم در زمان خود مطالبی را پیرامون نقش خانواده در امر هویت یابی بیان نموده اند که از طریق احادیث و روایات گوناگون به ما رسیده است. از جمله این امامان امام رضا (علیه السلام) است که به ویژه در طول مسافرت از مدینه به طوس و پس از اقامت در این شهر به مناسبت های مختلف نکات تربیتی و اخلاقی پیرامون خانواده و ویژگیهای